

Astma och Allergiförbundet
Distrikt Syd

Resultat och slutsatser av vår medlemsenkät inför valet 2026

Astma- och Allergidistrikt Syd

150 svar från Södra sjukvårdsregionen

Sammanfattande bedömning

Denna analys bygger på 150 enkätsvar från personer med astma, allergi, överkänslighet och eksem i Södra sjukvårdsregionen.

Respondentgruppen domineras av kvinnor (78,7 %) och av äldre åldersgrupper, där 44,7 % är mellan 60–79 år och 34,7 % mellan 40–59 år. Detta innebär att en stor del av de svarande har lång erfarenhet av att leva med sina sjukdomar och av att möta vården över tid.

Den tydliga överrepresentationen av kvinnor kan också indikera att allergisjukdomar och överkänslighet i hög grad påverkar denna grupp, eller att kvinnor i större utsträckning söker vård och engagerar sig i vårdfrågor.

Materialet ger en bild av hur allergivården fungerar i praktiken och visar tydliga och återkommande mönster och att det finns strukturella brister som påverkar både hälsa, trygghet och livskvalitet.

73 % saknar regelbunden uppföljning, 69 % saknar individuell behandlingsplan och 61 % lever med dagliga symtom. 42 % uppger att de blir sjuka av dofter vid besök i vårdens lokaler och 90 % av dem som upplever doftöverkänslighet får inte medicinsk utredning. 74 % känner sig otrygga inför en allergisk reaktion eller astmaförsämring. Dessa siffror visar sammantaget på en strukturell obalans mellan behov och insatser.

Sammantaget visar resultaten att en betydande andel patienter med en av våra största folksjukdomar saknar den struktur och kontinuitet som är grundläggande för deras vård. Detta riskerar att leda till försämrad hälsa, fler akuta vårdbesök och ökade samhällskostnader. Allergivården i Södra sjukvårdsregionen behöver därför ges en tydligare prioritering och ett mer sammanhållet arbetssätt.

Prioriterade utvecklingsområden

Utifrån materialet framträder behov av tydliga politiska prioriteringar: krav på regelbunden uppföljning och individuell behandlingsplan, stärkt kompetens inom allergiområdet, säkerställande av doftfria vårdmiljöer, förbättrad tillgång till specialistkompetens samt strukturerad patientutbildning.

För att möta dessa behovs följande prioriteras:

- Inför krav på regelbunden uppföljning och individuell behandlingsplan för personer med kronisk astma, allergi och överkänslighet.
- Stärk kompetensen inom astma, allergi och överkänslighet i primärvården.
- Säkerställ möjlighet till medicinsk utredning av doftöverkänslighet.
- Inför och följ upp doftfria vårdmiljöer.
- Förbättra tillgången till specialistkompetens.
- Utveckla strukturerad patientutbildning och egenvårdsstöd.

Enkäten ger ett samlat budskap: patienter lever med dagliga symtom men möter en vård som inte alltid är tillräckligt strukturerad, tillgänglig eller kunskapsbaserad. Detta är en patientsäkerhetsfråga, en jämlikhetsfråga och en framtidsfråga för regionens hälso- och sjukvård.

Regionala resultat i ett nationellt sammanhang

De brister som framkommer i denna regionala enkät ligger i tydlig linje med det som lyfts i Förslag till nationell strategi och handlingsplan 2026 – Allergier från Socialstyrelsen och Livsmedelsverket.

I den nationella strategin betonas behovet av stärkt primärvård, förbättrad kompetens inom allergiområdet, jämlik tillgång till specialistvård, strukturerat egenvårdsstöd samt ökad medvetenhet om allergier i samhället. Samtliga dessa utvecklingsområden speglas i resultaten från Södra sjukvårdsregionen.

Att 73 % saknar regelbunden uppföljning, att en majoritet saknar behandlingsplan och att personer med doftöverkänslighet i praktiken inte får medicinsk utredning visar att de nationellt identifierade utmaningarna också är påtagliga regionalt.

Regionen har därmed möjlighet att omsätta nationella mål i konkret handling och bli en föregångare i utvecklingen av en mer sammanhållen och jämlik allergivård

En patientgrupp med hög samsjuklighet och komplex vårdproblematik

Enkäten visar en mycket hög samsjuklighet. 60 % uppger livsmedelsallergi, 57,3 % pollenallergi, 54,7 % doftöverkänslighet, 47,3 % astma, 43,3 % pälsdjursallergi och 36,7 % eksem.

Detta innebär att majoriteten lever med flera samtidiga tillstånd som påverkar varandra. Vården behöver därför arbeta med helhetsperspektiv och kontinuitet snarare än isolerade insatser. Fragmenterad vård riskerar att skapa ineffektivitet, upprepade vårdbesök och otillräcklig behandling. Ett mer samordnat arbetssätt skulle kunna minska både lidande och resursförbrukning.

Dagliga symtom och livskvalitet

61,3 % uppger dagliga besvär och ytterligare 14,7 % veckovisa besvär. Det innebär att mer än tre fjärdedelar lever med återkommande symtom som påverkar vardagen.

Allergisjukdomar påverkar arbetsförmåga, skolgång, fritid och socialt deltagande. När symtomen är dagliga påverkas även psykiskt välbefinnande och möjligheten att planera sin tillvaro. Samtidigt uppger endast 44 % att de får den vård de behöver, vilket visar på ett tydligt glapp mellan behov och insats. Detta riskerar att förstärka både ohälsa och ojämlikhet.

Avsaknad av uppföljning och behandlingsplan

52 % får ingen uppföljning alls och ytterligare 21 % får uppföljning oregelbundet. Totalt saknar 73 % regelbunden uppföljning. 68,9 % saknar individuell behandlingsplan.

Vid kroniska sjukdomar är strukturerad uppföljning avgörande för att förebygga försämring, optimera läkemedelsbehandling och stärka patientens delaktighet. Avsaknad av behandlingsplan minskar tryggheten och ökar risken för akuta försämringar. Det innebär också att ansvaret ofta läggs på patienten utan tydligt stöd från vården.

Kunskap, bemötande och förtroende

Många respondenter upplever att primärvården saknar tillräcklig kunskap om allergi och överkänslighet, särskilt kring doftöverkänslighet och icke IgE-medierade allergier. Flera beskriver att deras symtom inte tas på allvar eller att de inte blir lyssnade på.

Bristande bemötande riskerar att underminera förtroendet för vården och kan leda till att patienter avstår från att söka vård i tid. Kompetensutveckling behöver därför kombineras med ett tydligt patientcentrerat arbetssätt där patientens erfarenhet tas tillvara.

Tillgänglighet i vården

44,4 % upplever svårigheter att boka tid i primärvården. Väntetider till specialistvård uppges vara flera månader eller längre. Patienter beskriver att de bollas mellan vårdnivåer utan tydlig ansvarsfördelning.

Bristande tillgänglighet riskerar att förvärra sjukdomstillstånd och öka behovet av akutvård. Tydligare vårdflöden och bättre tillgång till specialistkompetens är därför centrala utvecklingsområden. En mer sammanhållen vårdstruktur skulle kunna minska både väntetider och osäkerhet.

Doftproblematik – ett konkret tillgänglighetshinder

42 % upplever problem med dofter i primärvården och 26 % i specialistvården. 90 % av dem som upplever doftöverkänslighet får inte medicinsk utredning. Många beskriver att de aktivt ber om utredning och till och med skriver egenremiss till allergimottagning men får svar att deras besvär inte utreds.

Detta innebär att en betydande grupp patienter riskerar att stå utan medicinsk bedömning och samtidigt hindras från att delta fullt ut i vård och arbetsliv. Doftproblematik är därför både en medicinsk och en tillgänglighetsrelaterad fråga.

Konsekvenserna sträcker sig långt bortom arbetslivet. Doftöverkänsliga kan inte vistas i skolan utan att bli sjuka, har svårigheter att åka buss eller annan kollektivtrafik och kan inte alltid besöka bibliotek, butiker eller andra offentliga miljöer. Det handlar därmed om rätten att delta i samhället på lika villkor. Avsaknad av utredning försvårar dessutom möjligheten till anpassningar och stöd.

Otrygghet och egenvårdsstöd

74 % känner sig osäkra på hur de ska hantera en allergisk reaktion eller astmaförsämring.

Detta visar att patientutbildning och behandlingsplaner inte är tillräckligt implementerade. Trygghet och kunskap är centrala delar av god kronisk vård och minskar risken för akuta situationer. En stärkt egenvårdsstruktur skulle kunna förebygga onödiga akuta besök.

Samhällsekonomiskt och jämlikhetsperspektiv

Allergisjukdomar är en av våra största folksjukdomar. När uppföljning och strukturerad behandling brister påverkas inte bara individens hälsa utan även samhällsekonomin genom sjukfrånvaro, produktionsbortfall och ökad belastning på akutsjukvård.

Skillnader i tillgång till kunskap, specialistvård och anpassade vårdmiljöer riskerar dessutom att skapa ojämlik vård. Förbättrad allergivård är därför en investering i både jämlik hälsa och långsiktig samhällsekonomi.